

п. Ігор Бриндак, викладач ДДС

Саме таке запитання поставив Христові один книжник. У відповідь Спаситель розповів усім відому притчу про доброго самарянина. У Рік Божого Милосердя це запитання і відповідь-притча є дуже актуальними. Тому в рубриці «Церква і кінематограф» мова піде про фільм, який теж є відповіддю на поставлене у заголовку запитання, – знаменитий твір Стівена Спілберга.

«Список Шиндлера» – це стрічка, присвячена темі голокосту – масовому знищенню євреїв у роки Другої світової війни. Головний герой – німецький підприємець, член нацистської партії Оскар Шиндлер. На початку фільму він виступає як любитель красивого життя. В цьому часі ми бачимо, що поведінка Оскара багато в чому є далекою від християнської праведності, хоча все ж таки він вважає себе віруючим католиком. Видно, що іноді заходить до храму, клякає там і молиться. У розпал війни Шиндлер у своїх бізнесових справах прибув на територію окупованої нацистами Польщі. Він має намір знайти робочу силу для свого заводу, тобто рабів. Найкраще для цього підходять загнані в гетто євреї. Оскар набирає євреїв з гетто для праці на заводі з виготовлення посуду, а пізніше й зброї.

Спочатку Оскаром керували чисто комерційні справи. Однак з часом настали події, які серйозно змінили його мислення. Спочатку це були зачистки в гетто, які проводили есесівці. Вони виражалися у вбивствах і катуваннях євреїв без огляду на їх вік і стать. Оскар став мимовільним свідком цих злочинів. А друга причина - його бухгалтер, теж єврей, Іцхак Штерн, який відзначався високими моральними якостями і був професіоналом. І згодом Оскар Шиндлер вирішує зробити все можливе, щоб врятувати якомога більше євреїв. Для цього він не шкодує ні грошей, ні енергії, а навіть іде на вчинки, які можуть коштувати йому життя. Близько 1200 чоловік йому вдалося поселити на своїх заводах і завдяки цьому вони залишилися живими. До речі, назва фільму походить від того, що Іцхак Штерн набрав на друкарській машинці список начебто робітників для фабрики Шиндлера, а реально – осіб, яких збирався разом зі своїм шефом врятувати. До речі, оригінал цього списку був віднайдений тільки в 1999 році. Тобто через 6 років після того, як вийшов на екрани фільм Спілберга.

Я гадаю, читачам вже зрозуміло, чому наша публікація називається: «А хто мій ближній». Власне, стрічка Стівена Спілберга показує ту саму відповідь, яку дає й Євангеліє. Ближнім є кожна людина без огляду на національність, релігію, погляди і т. д. Бо якраз

Оскар Шиндлер і присвятив своє життя порятунку тих, хто був іншої віри та нації. Але, з іншої сторони, цей євангельський вислів має дещо ширший підтекст. Пригадаймо, що пізніше сказав Спаситель тому, хто запитав: «Іди й ти і роби так само» (Лк 10, 37). Себто це є заохочення, щоби кожен з нас ставав ближнім для інших. А ще показує, що добро може нам зробити і той, від кого ми і не очікуємо. Це теж є гарно висвітлене у фільмі. Хто б міг подумати, що такий чоловік, як Оскар Шиндлер, який спочатку тільки й мріяв про розкоші, так різко змінить своє життя. Тому тут дуже доречно підходять слова отця Церкви св. Івана Золотоустого: «Немає гріха, який не можна було б очистити милостинею». Вирішивши допомагати іншим людям, Оскар змінив самого себе. І тому виникає серйозне запитання: «Хто кому допоміг більше – Шиндлер євреям, чи євреї Шиндлеру?» І якщо дивитися стрічку до кінця, то зрозуміємо, що відповідь буде «і, і».

І ще один важливий знак – це розвінчання явища антисемітизму (ненависті до євреїв). Хтось зауважить, що для фільму, присвяченому Голокосту, це цілком закономірно. Воно дійсно так, але стрічка Спілберга показує цей момент дуже символічно. В самому кінці фільму показано, як євреї готуються повертатись додому, і після того зображено сцену повішання нацистського злочинця Амона Гота. Ці речі в даному випадку є поєднані не випадково, бо якщо відкриємо Святе Писання, то побачимо цікаве пророцтво: «Благословен, хто тебе благословляє, і проклятий, хто проклинає тебе» (Чис 24, 9). З контексту бачимо, що стосувалося це пророцтво ізраїльського народу. Або ж: «Бо так говорить Господь сил, що послав мене із-за своєї слави до народів, які вас (тобто ізраїльтян, прим. автора) обдерли. А хто до вас доторкнеться, той доторкнеться до зіниці Його ока» (Зах 2, 12). Крах 3-го Рейху став тільки наочним підтвердженням цих біблійних слів. Та й не тільки 3-го Рейху.

В історії ще можна зустріти ряд прикладів, які показують, що антисемітизм – це шлях в нікуди. Так, наприклад, у царській Росії в передреволюційні роки мало місце посилення тиску на євреїв: погроми, цькування у пресі, сфабрикований процес Бейліса. І закінчилося все розпадом імперії. Радянський Союз, який імперію відновив, спочатку засуджував антисемітизм, навіть карав за це. Але після Другої світової війни і в СРСР розпочалася неофіційна антисемітська політика, яка тривала фактично аж до самого розпаду Союзу.

Як не дивно, але і в наш час ми бачимо відновлення цього старого гріха. Особливо він стає видимим тепер на фоні війни Росії з Україною. Адже в антиукраїнській пропаганді говориться не тільки про фашистів-бандерівців, але і про жидо-бандерівців, подібно, як перед 1917 роком писали про жидо-мазепинців. Відомо, що в Донецьку після створення так званої ДНР розвішувались листівки з погрозами євреям. Одним словом, історія знову повторюється.

На жаль, і деякі наші люди піддаються на антисемітські провокації. Так, впродовж історії

в україно-юдейських стосунках було багато складного, а навіть і трагічного. Але трагічні сторінки слід залишити Богові. Нехай краще для нас будуть взірцем для наслідування такі постаті, як митрополит Андрей (Шептицький), блаженний Омелян Ковч, вояки «Жидівського куреня» і їм подібні. У будь-якому випадку у наш час антисемітизм є не тільки антихристиянським, але й антиукраїнським.

Але повернемося до стрічки Стівена Спілберга «Список Шиндлера». Вона належить до тих фільмів, які актуальні саме в цей Рік Божого Милосердя, адже показує, як Боже Милосердя може змінити людину та як людина повинна проявляти милосердя до інших людей. Тому, якщо є нагода переглянути цю стрічку, то скористайтеся нею.

Ігор БРИНДАК «Список Шиндлера»: «А хто є мій ближній?» (Лк 10, 29)//СЛОВО № 1 (65)
2016